

LUCAS CRANACH STARŠÍ (1472–1553) PIETA KOLEM 1510–1515 SASKO (WITTENBERG)

O umělci

Jeden z nejvýznamnějších německých renesančních malířů Lucas Cranach starší dlouhodobě působil ve službách saského kurfiřta ve Wittenbergu, kde provozoval malířskou dílnu. Dodnes se dochovalo kolem 1 500 obrazů, avšak vzhledem k obrovské produkci dílny je jejich připsání samotnému Cranachovi často obtížné. Z Lucase Cranacha se stal bohatý a vážený měšťan, který se roku 1519 dokonce stal radním, opakovaně byl také zvolen purkmistrem města. V jeho malířské i politické kariéře pokračoval syn Lucas Cranach mladší.

Čím se proslavil

Na portrétech, ale i na obrazech s náboženskou tematikou často zobrazoval idealizované ženské postavy oděné do exkluzivních šatů ze vzácných a drahých materiálů, jež odpovídaly dobovým ideálům krásy. Přestože působil v protestantském prostředí, nevyhýbal se zobrazení nahého ženského těla a pracoval i pro katolické objednavatele.

Největší úspěch

Lucas Cranach se stal dvorním malířem saských knížat i portrétistou významných panovníků, jako byli císař Maxmilián a jeho syn, pozdější císař Karel V.

Zajímavost

Cranach původně podepisoval svá díla iniciálami LC, avšak roku 1508 je vystřídal rodinný erb se znakem korunovaného hada se vztyčenými křídly a rubínovým prstenem v čelistech, který obdržel od saského kurfiřta Fridricha III. Tuto značku použil i na obraze *Piety* a dnes bychom řekli, že mu sloužila jako určitá „trademark“.

O díle

V pozadí výjevu s rozloučením Panny Marie s mrtvým synem vidíme pahorek Golgoty se třemi kříži (těla obou lotrů jsou stále na místě), vlevo se proti večerní obloze tyčí vrba s ořezanými větvemi. Motiv vrby, převzatý zřejmě od Albrechta Dürera, zde neplní pouze kompoziční roli. Podle Žalmu 137 nařikali Izraelité v babilónském zajetí nad ztrátou své země slovy: „Na vrbí v té zemi zavěšovali jsme citary své.“

Co je na díle invenční?

Zatímco jiné výjevy se dochovaly v několika variantách nebo dílenských replikách, obraz *Piety* zpracovává téma v Cranachově díle ojedinělé, a proto vzbuzuje zájem badatelů po celém světě.

Technika

Vysoká kvalita obrazu hovoří pro vlastnoruční podíl mistra na tomto díle.

Na co ještě se mám podívat?

V českých sbírkách se nacházejí i další Cranachova díla, k nejznámějším patří obraz *Adam a Eva* z Národní galerie Praha. Všechna známá díla Lucase Cranacha staršího i jeho synů dokumentuje CRANACH DIGITAL ARCHIVE (lucascranach.org)

Souvislost

Mezi Lucasovy přátele patřil i teolog, kazatel, reformátor a překladatel bible do němčiny Martin Luther.